

Notitie # 3

Burgers beter betrekken

*Op weg naar een nieuwe Rotterdamse stijl van
burgerparticipatie bij woningbouw- en buitenruimte-
projecten in Rotterdam*

Rotterdam, 20 juni 2009

Wergroep Stedelijk Protocol Bewonersparticipatie
p/a Bestuursdienst
W. Reijnierse
Postbus 70012, 3000 KP Rotterdam
Email: stadsprotocol@bsd.rotterdam.nl

1. Inleiding

Bewonersorganisaties, corporaties en anderen hebben meegedaan aan de discussie over het “stedelijk protocol bewonersparticipatie”. In april en mei vonden vier bijeenkomsten plaats, waaraan is deelgenomen door ± 185 mensen. Daarnaast hebben ± 40 organisaties een schriftelijke reactie gestuurd. Met andere woorden, er is in de stad een goed gesprek op gang gekomen en alle partijen van de “gouden driehoek” doen eraan mee: bewoners, winkeliers en hun vertegenwoordigers, corporaties en ontwikkelaars, ambtenaren en (deel)raadsleden. In Notitie # 2 doet de werkgroep verslag van de voorgaande periode (net als alle andere publicaties, te raadplegen via www.kei-centrum.nl/participatieinrotterdam).

Het werk is nog niet gedaan. Tot nu toe heeft de werkgroep vooral geluisterd. Met deze notitie zet de werkgroep een volgende stap. We proberen uit de voorgaande discussie de kern te pakken te krijgen, te focussen op de belangrijkste punten en hierover opnieuw in gesprek te gaan. We presenteren, op basis van alle ingebrachte meningen, in deze notitie # 3 een eerste aanzet voor het “stadsprotocol”.

De term protocol

Over de term “protocol” is veel gediscussieerd. De term lijkt niet passend omdat de nadruk teveel ligt op ‘regeltjes’. De werkgroep vindt het belangrijk dat wát we doen, een juiste naam draagt. Daarom spreken we in deze notitie verder niet meer over ‘protocol’ maar “**gedragscode**”. Hierin komt beter tot uiting dat we in Rotterdam vooral behoefte hebben aan betere samenwerking met bewoners (gedrag), op basis van heldere afspraken (code) die je kan toetsen. De Rotterdamse aanpak dus, geen woorden, maar daden.

2. De uitgangspunten

Wat is het nut van de nieuwe gedragscode?

In een notendop: de nieuwe gedragscode helpt overheid, marktpartijen en belanghebbenden om beter samen te werken bij het realiseren van projecten op het terrein van nieuwbouw, herstructurering, inrichting buitenruimte e.d..

Waarom is een gedragscode nodig?

Het probleem is dat er geen definitie bestaat van “goede participatie”. En daar hebben we last van. Bij direct belanghebbenden bestaat het gevoel niet serieus te worden genomen door de marktpartijen of de overheid. Steeds vaker wenden bewoners/winkeliers zich tot de pers of de politiek

met klachten over de communicatie en betrokkenheid bij bouwplannen in hun buurt. Wettelijke regels bieden hierbij geen soelaas, want die spreken zich niet uit over de kwaliteit van 'inspraak'. Klachten over het participatieproces zijn daarom eigenlijk onoplosbaar.

Uitgangspunt is: de kwaliteit van inspraak/participatie is het resultaat van de inspanning van álle betrokken partijen in de 'gouden driehoek'. De gedragscode helpt ons aan een definitie van "goede participatie". In principe wordt de gedragscode niet van bovenaf opgelegd; hij ontleent zijn waarde aan de gezamenlijke ontwikkeling ervan.

Wat is de gedragscode?

De gedragscode is een richtlijn waarmee de inspraak en participatie bij bouw- en buitenruimteprojecten wordt georganiseerd. Een goed begin, is het betere werk. Het is een afspraak over de minimum-kwaliteit van een "goed" inspraak/participatieproces.

De gedragscode geldt voor initiatieven vanuit de overheid, markt en particulieren zelf.

De gedragscode dient als raamwerk, waarmee partijen binnen een project specifieke afspraken kunnen maken. Er is ruimte voor maatwerk; er komt geen blauwdruk met gedetailleerde standaard voorschriften.

De gedragscode is toetsbaar. Indien een initiatiefnemer volgens deze norm heeft gehandeld, telt dit mee als een positief element bij de afweging al dan niet medewerking te verlenen bij de uitvoering. En omgekeerd.

Wat willen we met de gedragscode bereiken?

Win-win: Toepassing van de gedragscode in de praktijk van gebiedsontwikkeling moet winst opleveren voor alle betrokken partijen. De gedragscode helpt partijen te werken aan:

- een gemeenschappelijke inhoudelijke agenda, i.p.v. een checklist met plichtplegingen om af te vinken
- een stimulans tot samenwerking, en geen extra regelgeving
- een middel om de kwaliteit van een project te verbeteren, i.p.v. een middel om bevoegdheden veilig te stellen
- het bundelen van krachten, i.p.v. het versterken van machtsposities.

Stimulerende sfeer:

- De gedragscode gaat over samenwerken, om 'goede werkrelaties'. Geef elkaar de ruimte om erin te groeien, te leren van elkaar. De kernwaarden in het participatieproces zijn respect, eerlijkheid en transparantie.
- Binnen één project (dat doorgaans vele jaren beslaat) zijn meerdere toetsmomenten, zodat betrokken partijen aan elkaar kunnen laten zien te groeien in de gedragscode.

Randvoorwaarden:

- Het is aan te bevelen dat in de stad een organisatie worden aangewezen die 'best practices' actief promoot waar je van kan leren, en die informatie en advies kan geven (benchmark).
- Het is aan te bevelen dat in de stad een organisatie worden aangewezen, die vanuit een neutrale positie (gevraagd) advies uit kan brengen, wanneer partners binnen een project onderling verschil van inzicht hebben over het al dan niet voldoen aan de gedragscode (Ombudsfunctie, 2nd opinion, mediator).

3. De gedragscode, eerste aanzet

1	Sociale kaart
2	Regel waar nodig ondersteuning
3	Participatie- en communicatieplan
4	Wensenkaart
5	Toetsmoment 1 ^e aanvraag bouwvergunning

1. Begin van het project: De initiatiefnemer stelt iemand aan als trekker van het project. Eerste stap is het maken van een sociale kaart, d.w.z. een overzicht van alle partijen die een materieel of immaterieel belang bij het project hebben. Deze worden door de initiatiefnemer benaderd (met gedifferentieerde aanpak voor de diverse doelgroepen/ netwerken) en gevraagd actief mee te werken aan het opstellen van de sociale kaart. Van elke partij wordt vastgesteld, welk soort organisatie het is, welke kwaliteiten men in huis heeft enz. De sociale kaart is een hulpmiddel om alle partijen uit de Gouden Driehoek vroegtijdig te betrekken. De deelgemeente (bijvoorbeeld wijkregisseur) geeft goedkeuring aan de opgestelde sociale kaart. Het begin is gemaakt, iedereen is in beeld.
2. Iedere partij is zelf verantwoordelijk voor de organisatie van de eigen vertegenwoordiging in het project. De initiatiefnemer gaat na in hoeverre de aanwezige vrijwilligersorganisaties van bewoners, winkeliers e.d. ondersteuning nodig hebben voor het meedoen in dit proces. De initiatiefnemer van een project is verantwoordelijk voor het aanbieden van adequate ondersteuning. Dit in overleg met de deelgemeente, die verantwoordelijk is voor lokaal opbouwwerk/ bewonersondersteuning en in veel gevallen hiervoor een beleidskader heeft ontwikkeld.
3. De initiatiefnemer maakt voor dit project een participatie- en communicatieplan. Hierin wordt vastgelegd hoe tijdens het project

wordt samengewerkt tussen de partijen. Wat staat er in het communicatie/ participatieplan:

- a. Taken, rollen en verantwoordelijkheden van alle partijen
  - b. Projectfasen en de planning daarvan
  - c. per fase: wat zijn de te nemen besluiten, door welke instanties,
  - d. per fase: wat is de invloed/ rol van belanghebbenden,
  - e. hoe wordt er (over en weer) gecommuniceerd en teruggekoppeld;
  - f. hoe wordt omgegaan met de situatie dat de planontwikkeling leidt tot afwijkingen ten opzichte de oorspronkelijke doelstellingen
  - g. hoe wordt omgegaan met eventuele meningsverschillen,
  - h. verslaglegging: per fase wordt een "participatie-verslag" opgesteld.
4. De belanghebbenden (bewoners, winkeliers e.d.) worden gevraagd hun visie te geven op wat nodig is voor de wijk/ woonomgeving, een waardering te geven over het leven in deze wijk, aan te geven wat zij belangrijk vinden en wat moet veranderen of juist niet, enzovoorts. Laten we dit een wensen-kaart noemen. De initiatiefnemer verwerkt de wensenkaart in de doelstellingen voor het project. Zodoende zijn de wensen van de belanghebbenden vanaf het begin goed vastgelegd, en is er een toetsingskader voor vraagstukken/ afwegingen later in de tijd.
5. Voorgesteld wordt de aanvraag bouwvergunning te benutten als toetsmoment. In de regel dient het Dagelijks Bestuur van de deelgemeente derhalve te beoordelen of de initiatiefnemer heeft voldaan aan de vereisten van de gedragscode. Dit is een toets achteraf, die partijen stimuleert om in een veel eerder stadium samen te werken aan een kwalitatief goed participatieproces (bijvoorbeeld bij een "wijkvisie" of "masterplan").